

अध्याय एक आत्मकथेतला प्राणिसर्गाचा

‘पुशी मांजर असली म्हणून काय झालं. आईपणाच्या भावना आणि शारीरिक वेदना तर त्याच असतील. काही भावना, वेदना कुणीही जिवंत प्राण्यासाठी सारख्याच असतील की! माणसं काय नि प्राणी काय! सांगायला आणि समजून घ्यायला शब्दांचीच भाषा हवी असं थोडीच आहे! डोळे, स्पर्श, देहबोली खूप काही बोलत असते. समजून घेणं महत्त्वाचं. त्यासाठी मनाचे डोळे, मनाचे कान, मनाची त्वचा संवेदनशील असली म्हणजे झालं.’

पक्षी-प्राणी पाळणे, सांभाळणे, त्यांच्यावर प्रेम करणे, त्यांना जीव लावणे, याला आवड छंद, वेड या सदरात टाकलेले आपण पाहतो. हे सदर फावल्या वेळासाठी राखीव समजले जात असल्याने त्याची कौतुकापुरती जागा असते. परंतु ‘सगळेच’ याला काही जण अपवाद असतात. त्यांचे हे वेड, छंद जिव्हाळ्याचे, आत्मीयतेने, कुटुंबातील स्नेहाचे, आपसातल्या नात्याचे बंध सांगणारे असतात. अगदी जिवापाड म्हणता येतील असे. याचे दर्शन घडते ते ‘अचिंत अध्याय’ या कादंबरीत.

ओमी हा या कादंबरीचा नायक नाही, तरी तो येथे केंद्रस्थानी आहे. त्याने जोपासलेला प्राणिप्रेमाचा अनुबंध म्हणजे ही कादंबरी. या कादंबरीत नायक-नायिकेच्या भूमिकेत आहेत ‘बानू’, ‘सारा’, ‘पुशी’, ‘मंकी’ व ‘मिडू’ ही सगळी प्राणी मंडळी ‘मांजर’ या गटातील आहेत. गावठी ते पर्शियन. ‘मांजर’ काय सगळीकडेच असतात. न पाळली तरी पाळल्यासारखीच घरात माणसांच्या भोवती, पायात

घुटमळत असतात, हा साधारण सगळ्यांचा अनुभव त्यामुळे त्यांच्या एकूण वागण्याकडे दुर्लक्ष वा अलिप्तता दिसून येते. कादंबरीत मात्र तसे अभावानेही आढळत नाही. ही प्राणिमंडळी घरातील सदस्यच नव्हे तर लेखिकेची बाळे म्हणून वावरतात. ती कुशीत झोपतात. गळ्यात हात टाकून लेकरासारखी. त्यांच्यासाठी सगळी व्यवस्था केली जाते, बाळांची काळजी घेतली जाते तशी. प्राण्यांना सांभाळताना त्यांचे वयानुसार होत जाणारे बदल लक्षात घ्यावे लागतात. त्याला अनुसरून त्यांचे संगोपन होईल याची काळजी घ्यावी लागते. त्यासाठी त्याचे मानसशास्त्र समजले तर वागणे सोपे होते. अर्थात त्यासाठी निरीक्षण, आपलेपणा आणि मानसिक प्रौढपणाची आवश्यकता असते. प्राणी प्रत्येक वेळी आपल्या अपेक्षेप्रमाणे वागले यालाही अनेकदा छंद बसतो. अशावेळी तर त्याच्याशी जुळवून घेणे आणखी कठीण होते, परीक्षा घेतल्यासारखे. सारा आणि पुशी या दोघांचा अनुभव हा बाईपणाचा अनुभव आहे आणि तो एक बाईच समजू शकते. हे समजणे लेखिकेने खूप आपलेपणाने, ममतेने समजून घेतलेले आहे. वयात आल्यापासून प्रसूतीपर्यंतचा प्रवास डोळ्यांसमोर पुढे सरकत असताना लेखिकेचे भावविश्व त्यांच्याशी एकरूप झालेले दिसते. इतके की मुलींसाठी नवरा शोधवा, बाळंतपणासाठी आलेल्या मुलीसाठी आईने सगळी काळजी घ्यावी.

बानू, सारा, पुशी या तिन्ही मांजरीचे घरात येणे हे वेगवेगळ्या

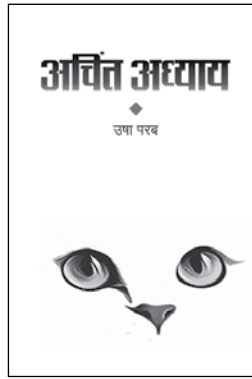
ग्रंथपान

चांगदेव काळे

संपर्क : ९८६९२०७४०३

अचिंत अध्याय

उषा परब

म्हणावे लागेल.

लेखिका उषा परब यांची ‘कुसवा’नंतरची ही दुसरी कादंबरी. ही कादंबरी आत्मनिवेदनाने पुढे जाते. तिच्यातली प्रसन्न शैली ही संवादी आहे. आपल्याशी बसून त्या आपले अनुभव मनोगतासारखे व्यक्त करत आहेत, असेच वाटत राहते. त्यामुळे आपल्याला ही कादंबरी थेट भिडते, भावते. संवादाची भाषा व्यक्तिपरत्वे स्वतंत्र असल्याने, त्या त्या भाषेचा गोडवा आणि प्रादेशिकताही ठळकपणे जाणवत राहते. सुंदर निसर्गवर्णनातून संपूर्ण कोकण उभा राहतो. या सगळ्यात भावतो तो सहजपणा. शब्दांवरील हुकमत आणि चपखल उपमांचा वापर, जो भावविश्वाइतकाच खोल आणि समृद्ध आहे. ‘सारा आता पूर्वीची भित्री अन् आज्ञाधारक बाला उरली नव्हती. नसती बला झाली होती, नि कायतर!’ ‘तिचं आईपण जितकं खरं तितकंच तिचं बाईपणही खरं होतं, नाही का!’ ‘आशेला कुठे असतो शंकेचा विटाळ!’ अशा सुंदर सहज वाक्यांचा गोफ एक उत्कट अनुभव देत राहतो.

खूप बोलके डोळे मुखपृष्ठासाठी सतीश भावसार यांनी योजलेले आहेत.

मूल्य ३०० रुपये सवलतीत १८० रुपये

वेगळेपणाच्या वाटेवरील आक्षासक कथा

‘का केलंस अर्स? मला पुन्हा अनाथाश्रमाच्या दाराशी उभं करण्याचं प्रदर्शन मांडून काय मिळवलंस? तुला माझ्यात इंटरेस्ट नव्हता, तर का माझ्या एवढ्या जवळ येऊन माझ्या आयुष्याचा भाग व्हायचा प्रयत्न केलास? माझ्या भावनांशी खेळताना काही चुकीचं करत असल्याचा विचारसुद्धा तुझ्या मनाला शिवला नाही? आता एकच कर. यामिनीचा मृत्यू खरंच अपघाती होता की बळी गोला तिचा?’

कथालेखनात आपले स्थान निर्माण करायचे असेल तर त्यासाठी लेखकाला स्वतःला समृद्ध असावे लागते. आपण जे लिहितो, त्यात आपल्याला जे सांगायचे आहे ते सांगताना त्याच्या मूल्यांवर अधोरेखित करायचे आहे हे अगोदर मनाशी पक्के असावे लागते. ती बैठक पक्की असेल तर कथेत काही वेगळेपण दिसून येते. लेखकाला समाधान देऊन जाते. वाचकालाही ती कथा आपली आहे याचा अनुभव देते. अलीकडील काळात बरेच कथालेखक त्यासाठी जाणीवपूर्वक प्रयत्न करत आहेत. त्यात वैशाली फाटक-काटकर यांचे नाव आवर्जून घ्यावे लागेल.

‘कदाचित...’ हा वैशाली फाटक-काटकर यांचा दुसरा कथासंग्रह. या संग्रहात एकूण पंधरा लघुकथा आहेत. प्रत्येक कथा स्वतंत्र अस्तित्व घेऊन आलेली आहे. ‘कदाचित कस्यचित’ या कथेच्या शीर्षकात गूढ सामावलेले दिसते. तेच या संग्रहाच्या शीर्षकासाठी योजलेले आहे. आयुष्य सरळ एका रेषेत जात नाही, त्याला अनेक वळणाचा वेढा उकलावा लागते. काट्याकुट्यांना तुडवताना रक्तबंबाळ व्हावे लागते. पुढच्या पावलावर काय वाढून ठेवलेले असेल याचा अंदाज तर खूपच कठीण. तरीही चालणे संपलेले नसते. अडीअडचणींवर मात तर करावी लागतेच परंतु अनेकदा तडजोडीचा स्वीकार करावा लागतो. ही तडजोड आयुष्याला आकार देते. तरी तिचा विसर कधी पडत नाही. ‘कदाचित कस्यचित’ या कथेत आलेल्या वैवाहिक तडजोडीला लेखिकेने खूप हळुवारपणे उकल करून मांडलेले आहे. शरद, स्नेहलता यांच्या वैवाहिक आयुष्याला व्यापणारे एक गूढ आहे, जे लेखिकेने तरलपणे शेवटापर्यंत टिकवून ठेवलेले आहे आणि त्यातूनच काही अपेक्षित प्रश्नांची मांडणी करून त्यांच्या उत्तरात वेगळी कथा आकाराला आली असती का, याची शक्यता त्या वाचकांच्या विवेकावर सोपवतात.

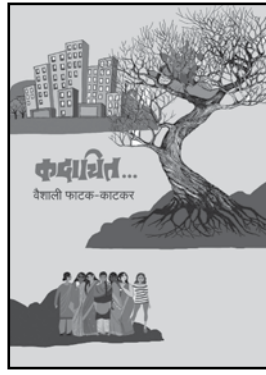
‘जस्ट फ्रेण्ड्स’ ही कथा कॉर्पोरेट जगताची आणि त्यातच फुलणाऱ्या-घुसमटणाऱ्या प्रेमाची ओळख करून देते. बॉस, तरुण-तरुणी असे विश्व कॉर्पोरेट जगताचे असते, जे दुरुन आणि आतून पूर्णपणे वेगळे असते, ज्याला पर्सनल लाइफ आणि प्रोफेशनल लाइफ असे कप्पे असतात. भावनांच्या खेळाला या कप्प्यात बंदिस्त करणे किती अवघड असते, याचा परिचय या कथेत करून दिलेला आहे. पाटीलसर, मिनाली, पंकज, नेत्रा या व्यक्तिरेखा या कथेत आहेत. त्यातला पंकज नावाला श्लेष आहे. कमळांशी तुलना करून त्याच्या वागण्याचा-जगण्याचा संदर्भ लेखिकेने चपखलपणे प्रसंगानुरूप त्याच्या पाकळ्यांप्रमाणे फुलवलेला

ग्रंथपान

कदाचित...

वैशाली फाटक-काटकर

वाचकाच्या निदर्शनास येते. वैशाली फाटक-काटकर यांच्या कथा या दोन्हींचा प्रत्यय देतात. ‘त्या सगळ्याला आकाशने मूठमाती दिली असल्यामुळे अजून खणून काढून मातीच उपसली गेली असती.’ ‘दीड डझन काकड्या आणून सोलून शकणारा मी दीड शहाणा ठरलो’ अशी वाक्ये वेगळाच आनंद देऊन जातात.

वैशाली फाटक-काटकर या कॉम्प्युटर आणि स्टॅटिस्टिक या विषयातील तज्ज्ञ आहेत. अनेक वर्षे परदेशी वास्तव्य, तरीही त्यांच्या मराठी लेखनातील आविष्कार मोहिनी घालावा, असा उत्कट, हळुवार, प्रवाही आणि थेट भिडणारा आहे. त्यांचे विस्तारलेले अनुभव, प्रगल्भ जाणवा, आपल्या आसपासचा परीघ टिपणारे निरीक्षण. यामुळे त्याचे लेखन आजच्या सकस साहित्यात आपले स्थान निर्माण करणारे आहे.

स्त्रीमनाचे भावविश्व, कॉर्पोरेट जगत, न्हास पावणाऱ्या मूल्यांनाही बहर फुटू शकण्याची शक्यता या सगळ्यांना आपल्या चित्रात सामावून घेणारे सतीश भावसार यांचे मुखपृष्ठ या संग्रहाला लाभलेले आहे. मीनाक्षी दादरावाला याची आस्वादक प्रस्तावना संग्रहाचे अंतरंग उलगडून दाखवणारी आहे.

मूल्य २०० रुपये सवलतीत १२० रुपये

नाही मनोहर तरी सुरम्य हृदयी

‘गोरवेणा हा डॉ. विजय जाधव यांचा दुसरा कथासंग्रह. त्यांचा पहिला कथासंग्रह आहे ‘अस्वस्थ तांडा.’ ‘अस्वस्थ तांडा’ या कथासंग्रहाचे स्वागत वाचकांनी उत्स्फूर्तपणे केले. तसे अनेक पुरस्कारांनी त्यांचा सन्मान करताना स्वतःला सन्मानित करून घेतले, त्यात राज्य शासनाच्या पुरस्काराचाही समावेश आहे. एक वेगळा कथासंग्रह इतकीच त्याची ओळख नव्हती, त्यात आलेले समाजजीवन, जीवनशैली आणि त्याची लेखनशैलीही वेगळीच असल्याची कबुली सगळ्यांनाच द्यावी लागली. तोच अनुभव ‘गोरवेणा’ हा कथासंग्रह देण्याइतका समर्थ, कसदार, दमदार आणि अपेक्षा उंचावणारा आहे, असे खात्रीने नमूद करावेसे वाटते.’

लेखक ज्या समाजजीवनाचा प्रतिनिधी आहे, त्याने जे पाहिले-अनुभवले, अंतर्मनाला झोंबले, त्याचे चित्रण या कथासंग्रहात आहे. परंतु हे काही वार्ताकन नाही. एक टाहो फोडणारे निवेदन नाही. हे आहे एका संवेदनशील, संस्कारक्षम मनाने टिपलेली, एका आत्मीय तन्मयतेने चितारलेली प्रतिबिंबित तरल प्रवाही फास घालणारी मजबूत गुंफण, खास अनवट अस्पृशित लेखनशैलीची साज असलेली ही शैली लेखकाची ओळख निर्माण करणारी आहे. कुठलेही ललित लेखन करताना त्यात लालित्याचा पदऱ्यास असायलाच हवा, अट्टहासाने नव्हे, सहज स्वयंस्फूर्त प्रतिभेने रंग-गंध-स्पर्शासह फुलणारा. त्यातली नजाकत अलगदपणे अंतर्मनाचा तळ प्रफुल्लित करणारी तर ते लेखन नुसतेच ‘भावले’ या सदरात मोडत नाही, ते जाऊन बसते ‘चिरंजीव’ या सदरात. ‘गोरवेणा’ या सदरात जाऊन बसणारे, स्वतःचे स्थान निर्माण करणारे साहित्य आहे, असे हे पुस्तक वाचल्यानंतर खात्रीने म्हणता येते.

ग्रंथाली सातत्याने नव्याचा शोध घेण्याचा प्रयत्न करत आली आहे. अनेक उदयोन्मुख लेखक व्यासपीठावर आणले ते ग्रंथालीने. लेखक कसा लिहितो, त्यांची लेखनतंत्रावरील हुकमत किती प्रभावी आहे, हे पाहण्यापेक्षा तो जीवनानुभवाला किती उत्कटपणे भिडला आहे आणि ते त्याने कागदावर किती सहजपणे मांडले आहे, हे ग्रंथालीला विशेष महत्त्वाचे वाटते. साहित्यात आलेले अनेक नवनवे प्रवाह आले, निर्माण झाले, सर्वमान्य झाले, प्रस्थापित झाले ते ग्रंथालीच्या या ध्यासामुळे ‘गोरवेणा’ आणि त्याचे लेखक डॉ. विजय जाधव हे या ध्यासगंगेतील एक ध्रुव ठरावेत.

‘गोरवेणा’ या कथासंग्रहात एकूण तेरा कथा आहेत. बंजारा समाज आणि त्यांचा तांडा यांचे चित्रण या कथांमधून केलेले आहे. बंजारा समाज डॉंगरकुशीच्या आश्रयाला असलेला, सतत कष्ट करणारा, समूहाने राहणारा समाज. वस्ती करून राहतात त्या वस्तीला ‘तांडा’ म्हटले जाते. लेखकाच्या भाषेत सांगायचे तर तांड्यात गाव नाही आणि गावात तांडा नाही. कष्ट आणि सततचे स्थलांतर यामुळे स्थैर्य नाही. परिणामी शिक्षणामुळे दुर्लक्ष आणि अंधश्रद्धाचा पगडा वाढलेला. या सगळ्यामुळे

ग्रंथपान

गोरवेणा
डॉ. विजय जाधव

किनाऱ्यावर उभे आहे त्यांना तर थोपावण्याचा प्रयत्न करता येऊ शकतो. त्याबाबत लेखक स्वतःची भूमिका स्पष्ट करतो. ‘भविष्यकाळ’ उज्वल असावा यासाठी साहित्यातून सतत उजेडबीज पेरत राहणार आहे. तांड्या-तांड्यावर शिक्षणाची ज्योत पेटणार आहे. यासाठी त्यांचे मनोगत वाचनीय ठरते. प्रमोद वाळके यांची अतिशय अभ्यासपूर्ण प्रस्तावना या कथासंग्रहाला लाभली आहे. त्यांनी लेखक आणि त्यांचे लेखन यांची चिकित्सक पद्धतीने मांडणी केली आहे.

संजय कुलकर्णी यांनी सुंदर मुखपृष्ठ सजवलेले आहे. बंजारा समाजाची पारंपरिक वेशभूषा ही छानपणे साकारलेली आहे.

प्रगतीवर, स्वास्थ्यावर झालेला परिणाम. त्यातच दारू हा एक जिव्हाळ्याचा भासावा असा विषय. ह्यातच लग्न, हुंडा यांचा जीवघेणा संबंध. हे सगळे या कथांच्या केंद्रस्थानी आहे. ‘पौर्णिमेचं चांदणं’ ही कथा या सगळ्या घटकांना सामावून घेणारी आहे. त्यातच अलीकडील मोबाइल, डीजे यांचा समावेश घेणारी आहे. स्वतःच्या लग्नात वेळेवर मंडपात हजर व्हावे याचे भान सोडून दारू पिऊन डीजेच्या तलावर नवरदेव नाचत राहतो, हा जुन्या आणि नव्याचा घेतलेला घातक अंगीकार अंगावर काटा आणणारा आहे. यात प्रेरणाने घेतलेला पुढाकार आणि दाखवलेले धैर्य ही नव्या युगाची पहाट ठरवी.

‘उसतोडणी’ हा तांड्यावरील कष्टकऱ्यांसाठी सुगी. परंतु ती किती जीवघेणी आहे, याचे चित्रण ‘गोरवेणा’ या कथेत आलेले आहे. परिस्थितीची अगतिकता आणि तिला सामोरे जाताना होणारी फरफट ही या समाजाच्या पाचवीला पूजलेली असल्यासारखी पाठपुरावा करते.

‘मोहवृक्ष’, ‘गीता’, ‘सांगड’ या कथा आपण प्रत्यक्ष तांड्यावर आहोत इतक्या प्रत्ययकारी भास निर्माण करतात. कोरोनाचा काळ कुणालाच टाळता आलेला नाही. ‘आक्रोश’ ही कथा त्या काळाचे क्रूर दर्शन घडवते.

तांडा आणि बंजारा समाज यांचा भूतकाळ आणि वर्तमानकाळ लेखकाने प्रत्यक्ष पाहिला-अनुभवला. तेथील परिस्थिती तशीच राहावी, याच्याविरोधात लेखक उभा आहे. जे वाहून गेले ते अडवता आले नाही. परंतु जे वाहून जाण्याच्या

मूल्य २०० रुपये सवलतीत १२० रुपये

जमिनीवर पाय घट्ट रोवून आकाशाला हात लावणाऱ्या माणसाची गोष्ट

“मी दीड ते दोन वर्षांत जर्मनीच्या बावीस वाऱ्या केल्या. कधी कधी ब्रिटिश एअरवेजने लंडनमार्गे कलोनला जायचो; पण बऱ्याच वेळा लुफ्तान्साने मुंबई ते फ्रँकफर्ट व पुढे कलोन असा प्रवास असे. लुफ्तान्सा ही त्यावेळी जर्मन सरकारची विमानकंपनी होती. फ्रँकफर्ट हे मुख्य तळ होता. वेयर ही जर्मन बहुराष्ट्रीय कंपनी असल्याने लुफ्तान्साने प्रवास हा जवळजवळ नियम होता.”

कॉर्पोरेट जग ही औद्योगिक क्षेत्राशी संबंधित असलेली संज्ञा तशी आता अपरिचित राहिलेली नाही. तरीही मान्य करावे लागेल की आपला सामान्य माणसांचा तिच्याशी जवळून खास असा परिचय नाही. ऐकायला गोड वाटते, तशी गूढ, कुतूहल असलेली ही संज्ञा आहे. दुरुन डोंगर साजरे या न्यायाने आपण तिला दाद देतो, गझल समजली नाहीतरी दाद देतो. इतरांचे आपणही रसिक आहोत असा देखावा करण्यासाठी. मग या कॉर्पोरेटचे अंतरंग जवळून पाहणे, समजून घेणे दूरच. परंतु कुणी या जगताविषयी सांगितले; स्वतःच्या अनुभवातून, तर नक्कीच आपण त्यांच्या या विश्वाशी एकरूप होऊ. अचंबित होऊन का होईना पण होणारच! ‘माझी कॉर्पोरेट दिंडी’ हे पुस्तक आता आपल्या हाती आले आहे, एक समृद्ध अनुभवसंपन्न असे कथन त्यातून आपल्यासमोर उलगडते आहे. इतके की आपण खरोखर अचंबित व्हावे. त्याने अचंबित झालो तरी अनुभवाने आपणही सुमृद्ध झाल्याचे जाणवत राहते, हा आनंद वेगळाच!

‘माझी कॉर्पोरेट दिंडी’ या आत्मकथनाचे नायक आहेत माधव जोशी. त्यांनी आयुष्यात फक्त एकदाच मुलाखत दिली. नोकरी मिळवण्यासाठी, अगदी सुरुवातीच्या काळात. त्यानंतर त्यांना कधीही मुलाखत द्यावी लागली नाही, अर्ज सादर करावे लागले नाहीत. कॉमर्सचे पदवीधर असलेले माधव जोशी लेखनिक म्हणून रुजू झाले. पुढे त्यांनी यशाची अशी शिखरे पादाक्रांत केली, की कॉर्पोरेट जगताचे ते सन्माननीय व्यक्तिमत्त्व म्हणून ओळखले जाऊ लागले. डायरेक्टर, संचालक, अध्यक्ष हे शब्द त्यांच्यापुढे गुळगुळीत ठरले. मोठमोठ्या आंतरराष्ट्रीय कंपन्यांनी त्यांच्यासाठी रेड कार्पेट अंथरले. एक मराठी माणूस जिद्दीने, ध्यासाने आणि व्यासंगाने हात इतका उंचावतो की आकाश चार अंगुली फक्त अंतर ठेवून राहते. अभिमान आणि गर्व यांची कुठेही गल्लत न करणारी ही माधव जोशींची दिंडी आपल्यालाही तिच्यात सहभागी करून घेतल्याशिवाय राहत नाही.

सुरुवातीच्या पहिल्या टप्प्यात सुरेश राजे नावाचे अधिकारी लाभले. त्यांच्याकडून सर्वकाही शिकून घेतले. इतके की राजे यांनीच मान्य केले, एक लेखनिक असूनही तू सीएची कामे करण्याची पात्रता तुझ्यात आली आहे; तीही अवघ्या सहा महिन्यांत. पुढे सुरेश राजे यांनीच माधव जोशींना आपला आवडता हुशार सहकारी म्हणून बढतीच्या संधी सोन्यासारख्या बहाल करताना कधी हात आखडता घेतला नाही. पुढे सुब्राह्मनिअन भेटले, त्यांनीही सुरेश राजेची परंपरा वरदहस्तासारखी कायम ठेवली.

ग्रंथपान

माझी कॉर्पोरेट दिंडी
माधव जोशी

औद्योगिक क्षेत्रात सर्वोच्च पदावर काम करताना राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय घडामोडींचा अभ्यास असावा लागतो. त्यांचा प्रगती आणि विस्तार यावर परिणाम कसा होतो, हेही लक्षात ठेवावे लागते. भारताने केलेल्या अणुचाचण्यांचा परिणाम कसा झाला, टू जी स्पेक्ट्रम घोटाळा याचे स्वरूप, वायटूकेची यासारख्या घटना आपल्यासाठी वृत्तपत्रीय बातम्या होत्या. परंतु माधव जोशी यांनी त्यांची धूपछाँव अनुभवलेली आहेत.

रतन टाटांसारख्या महाउद्योगपतींसोबत काम करण्याचा अनुभव, वकील म्हणून पी. चिदंबरम यांचा अनुभव, ज्योती बसू, मनमोहन सिंग, मूपनार, कांशीराम, कपिल सिब्बल, अरुण शौरी यांच्यासमवेतचे अनुभव एका वेगळ्याच विश्वात घेऊन जातात.

२६/११/२००८ ला ताज हॉटेलवर झालेल्या अतिरेकी हल्ल्याची माहिती आपणास आहे ती वरवरची. प्रत्यक्ष यावेळी ताजमध्ये परिस्थिती कशी होती, तेथील कर्मचाऱ्यांनी जवावर उदार होऊन संयम दाखवत ग्राहकांची कशी सेवा केली, रतन टाटा हे यावेळी कसे त्यात सहभागी होते हा वृत्तांत अंगावर काटा आणणारा आहे, आपल्यासाठी नवीन आहे. तो या ‘दिंडी’त माधव जोशी यांनी दिलेला आहे.

सतीश भावसार यांनी सुंदर मुखपृष्ठ सजवलेले आहे.

मूल्य ३०० रुपये सवलतीत १८० रुपये